

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franklanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nepravilnosti pismen ne sprejemamo. Izdaja vsak četrtak. Naročnina letna 60 Din. za posredstvo 80 Din. Član sekcije J. U. U. plača letno članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 3112

Ob rojstnem dnevu Kralja Petra II.

stla je z jugoslovanskim rodom in v svetovni vojni vzklikala v čudovito rdečo rožo, ki je simbol bratstva in ljubezni. Pa tudi oni ljudje, ki so ji hoteli na vsak način dati življenja, so gledali na vsa dogajanja tako življenjsko in tako stvarno, da pameten in utemeljen odpor sploh ni bil mogoč, in da so na edini še razpoložljivi način lahko nasprotovali — in ta način je bil brutalna, fizična sila. Življenjska filozofija pokojnega kralja Petra I., deda našega mladega kralja Petra II., je bila tako preprosta, da je lahko vzbudila v narodu globoko vero v zmožnost in pravičnost vladajoče rodbine, da je sprejel svojega kralja z odprtimi rokami in res kot en sam zaklinal: Naš je! Tako je zasedel prestol kralj Peter I. z odločno voljo, da bo ustavni vladar in da bo pustil narod, da se bo svobodno vladal po izbranih zastopnikih.

In vsa ta ljubezen v vsej svoji širini in globini se je prenesla na Aleksandra I., blagopokojnega Viteškega kralja. Trinajst let njegovega vladanja pomeni za Jugoslavijo trinajst let najtršega in najtežjega dela. Čeprav je ostalo mnogo Njegovega dela nedovršenega, čeprav so bile podane v marsičem samo smerice, čeprav so bili postavljeni samo temeljni kamni, vendar — delo je bilo začeto. Moderna ureditev države, ki je bila razkosana stoletja in stoletja, pač ni bil lahak posel. Toda čeprav je 9. okt. 1934 prekinil njegovo delo, je vendar ves narod občutil do Njega globoko hvaležnost, vso vero in upanje pa je prenesel na sina, kralja Petra II.

Kralj Peter I. Osvoboditelj — Viteški kralj Aleksander I. — kralj Peter II. — Tako se začena pisati svobodna zgodovina Jugoslavije, svobodna zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov. Kar je ded začel in sinovi nadaljevali, bodo vnuki in pravnuki izpopolnili.

V svoji žalostni preteklosti smo Slovenci vedno stali ob strani. Važni in pomembni zgodovinski dogodki so morali mimo nas. Nismo imeli svoje države, nismo imeli svojih kraljev, imeli smo samo svojo zemljo in globoko ljubezen do nje. Ta nas je rešila. Zdaj imamo državo in kralja, obojega smo se oklenili tako, da sta nam delo in zvestoba v čast in ponos. Na mladega kralja, ki stopa prve korake v življenje, na kralja, ki ga čakajo težavne naloge, ki se jim bo moral posvetiti ves in žrtvovati zanje vse, kar premoreta duh in telo, gledamo s ponosom in samozavestjo. Pri njegovem delu za dobrobit naroda in države ga bomo podpirali in mu tesno stali ob strani, saj se zavedamo, da smo Slovenci oni del jugoslovanskega naroda, ki je v najbolj zapadnem delu Jugoslavije stisnjen med mlinjska kamna Romanov in Germanov. Zaupamo vanj.

Zato slovensko učitelstvo ob tej priliki, ko se spominja rojstnega dne svojega mladega kralja, ponovno lahko z zavestjo ugotavlja, da so temelji trdni. Ne samo besede, osemnajst let trdega dela in napora je dovolj jasen dokaz, saj so se vzgojile generacije, ki vse polne življenja, polne sile in moči delajo kot en sam mož in čakajo, kdaj jih njihov, prvi v svobodni Jugoslaviji rojeni kralj pozove, da z ramo ob rami nadaljujejo započeto delo za boljšo in lepšo bodočnost Jugoslavije.

Naj živi kralj Peter II.!

Šolski upravitelj

Prav čeden naziv je to. Žal da samo spodoben naslov, ki bi se pa po svoji veljavi prav tako lahko imenoval šolski sluga.

Kakšne ugodnosti pa ima danes šolski upravitelj? Morda nekoliko večje stanovanje kot drugo učitelstvo, nekaj drv na deželi, ki mu jih pa različni prijatelji učitelstva ob vsaki ugodni priliki očitajo. Mogoče ima še košček vrta, da ob času počitka ni brezposlen, če mu uradni posli kak počitek sploh nivošijo.

Tako je nastal nemogoč stvar: šolski upravitelj. Po nazivu si, po položaju pa ne. O ugodnostih, ki naj bi jih užival šolski upravitelj, sploh ni govora. Pač pa ima toliko odgovornosti, neprilik in dostikrat tudi materialnih izdatkov, da ni čudno, če se mnogi branijo tega neplačanega in nevaležnega naslova. In vendar bi moralo veljati tudi za učiteljsko paro pravilo, da mora biti vsako javno delo tudi plačano. Radovedni smo na priliko, koliko poslancev bi imeli, če bi bil to samo blesteč naslov...

Danes nalaga zakon na rame šolskega upravitelja vse mogoče posle. Skrbeti mora za red in delo na šoli, soodgovoren je za šolsko premoženje, nadomeščati mora v potrebi drugo učitelstvo, voditi pisarno in največkrat še celotno poslovanje krajevnega šolskega odbora. Zakon našteva kar 22 točk, pa še niso vse. Če sama pisarna jemlje v teh papirnatih časih šolskemu upravitelju skoro

nik pa mora v kratkih polurah izreči končno sodbo o vsakem posamezniku. Res, da ocenjevanje v taki obliki kot se je vršilo pred časom ni primerno, ko je upravitelj ocenil zase, nadzornik pa potem to upošteval ali pa ne. Pač pa mislim, da bi ne bilo odveč, če bi se nadzornik oziral tudi na mnenje upravitelja.

Te naše ocene so sploh poglavje zase. Zlasti se o izvenšolskem delu. Saj je že splošno znan primer, da je dobila tovarišica za postrežbo pri neki veselici odlično oceno, tovariš v istem okraju pa za vodstvo gospodarskih organizacij slabšeji red.

Marsikak tak nespornost, da ne rečem drugače, bi lahko šolski upravitelj s svojim pojasnilom odpravil.

Današnja gospodarska stiska je hudo prizadela tudi šolske proračune. Gotovo se vsak upravitelj, zlasti na deželi, najbolj boji proračunske seje krajevnega šolskega odbora. Koliko previdnosti, samozatajevanja in potrpljenja je treba, da odborniki, ki imajo v ozadju navadno kake hujskače, pristanejo na najnujnejše potrebščine šole. Naše ljudsko časopisje v tem oziru mnogokrat hudo greši, ker se včasih postavi na stališče, ki je nasprotno prospevanju šole. Le poskusaj na deželi razširiti šolo za en razred! Takoj slišiš ugovor nahujskanega človeka: »Včasih nas je eden učil, pa smo več znali kot danes.« Možno pa se dostikrat komaj zna podpisati. Ali pa: »Saj ni treba, da bi osem let posedal v šoli, ko ga doma tako rabimo za delo. Čisto dosti bi bilo štiri leta, posebno za deklice, ki ne bodo šle nikamor po svetu.«

Vse take modrosti posameznikov, ki so navadno »predstavnik« kake stranke, mora poslušati ob raznih prilikah šolski upravitelj. Iz izkušnje pa vem, da so v tem oziru ruvejši sloji, delavci in ljudje po hribi, uvidevnejši kot sicer bolj bahaški in boljše situirani dolinci.

Pedagoški tečaj v Ljubljani

Pedagoško društvo v Ljubljani, ki se je ustanovilo letos spomladi, je priredilo pedagoški tečaj za učitelstvo narodnih šol od 17. do 22. avgusta t. l. Predsednik Pedagoškega društva dr. Karel Ozvald je pozdravil udeležence, ki so s svojo navzočnostjo pokazali pravo zanimanje za vzgojno delo in izpopolnitev svoje strokovne izobrazbe, posebej pa je pozdravil predsednika Jugoslovanskega učiteljskega združenja Ivana Dimnika, tajnika ljubljanske sekcije JUU Metoda Kumeleja, zastopnika »Učiteljskega doma« Josipa Kobala.

Predsednik JUU Ivan Dimnik se je zahvalil za pozdrave in poudaril sledeče:

Jugoslovansko učiteljsko združenje pozdravlja vsak pedagoški pokret v naši državi. Iz tega razloga si šteje za svojo dolžnost podpirati naše pedagoške institucije in pedagoška društva v državi. Hvala Bogu smo zopet Slovenci na njih najbogatejši. Poleg pedagoškega društva, ki mi ga je danes prvič čast pozdraviti ob otvoritvi prvega tečaja, imamo Slovensko šolsko matico in Pedagoško centralo, ki delujeta vsaka na svojem področju. V Zagrebu imamo Hrvatsko pedagoški književni zbor s svojo staro tradicijo, v Beogradu Pedagoško društvo. Poleg tega imamo mnogo pedagoških revij, ki služijo istim smotrom.

Vse te ustanove hoče Jugoslovansko učiteljsko združenje podpirati potom svojega članstva, ker hoče na ta način služiti tudi svojemu smotru in na drugi strani, da ugotovitve teh institucij izkoristi pri svojih zahtevah za reševanje šolske in prosvetno političnih vprašanj.

Jugoslovansko učiteljsko združenje pa ima pri tem še eno željo, da bi se vse naše pedagoške ustanove, — brez okrnjenja svoje avtonomije in individualnosti, — združile v zvezo Jugoslovanske pedagoške matice, da bi na tej širši osnovi reševale skupne pedagoške, šolske in prosvetne probleme. Naj omenim samo eno: potreba po jugoslovanskem pedagoškem biografskem leksikonu, pedagoški bibliografiji in pedagoški enciklopediji dovoljno utemeljujejo gornjo potrebo.

V nadi, da bo mlado društvo služilo tudi gornjim željam, pozdravljam v imenu Jugoslovanskega učiteljskega združenja prvi tečaj in želim mnogo uspeha!

Vodstvo tečaja je imel profesor Čopič.

Po izvršenih formalnostih je pričel svoje predavanje vseučiliški profesor dr. Karel Ozvald:

»Obrazovni pomen svetovnega naziranja in ljudske morale.«

Že naslov sam mora vzbuditi zanimanje vsakogar, ki se v teoriji ali praksi bavi z vzgojo doraščajočega rodu ali kakor koli sodeluje pri ustvarjanju narodove kulture, naj bo to oče, mati, učitelj, duhovnik, pisatelj, umetnik ali česnikar.

Predavatelj je pokazal, kakor se kaže v rekih in pregovorih ljudski nazor o življenju in svetu. Vsak kraj, vsaka življenska za-

VSEBINA:

Ob rojstnem dnevu kralja Petra II.

Šolski upravitelj.

Pedagoški tečaj v Ljubljani.

Učitelstvo za izboljšanje našega strokovno nadaljevalnega šolstva.

Iz naroda za narod.

Pojav, ki ga moramo obžalovati.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Listi o učitelstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Učiteljski pevski zbor JUU - Emil Adamič. — Stanovska organizacija JUU.

Upravitelj naj bi bil tudi tisti, ki mora vse prenesti. Če nastanejo spori na šoli, je že upravitelj kriv, pa naj bo še tako miroljuben človek. Imamo primere, ko je moralo več upraviteljev oditi s šole, ker je ena oseba neprestano hujskala. Slabši so bili seveda upravitelji, dotičnik pa »odličen vzgojitelj in učitelj.« kot so pisali listi pri njegovem odhodu, ko so mu postajala pla prevroča in se ga je začelo izogibati učitelstvo daleč naokrog.

V takih okoliščinah mora živeti večkrat šolski upravitelj, medtem ko drugi njegovi tovariši poučujejo svoje ure v razredu in so po opravljenem delu svobodni ljudje.

Ne maramo kakih predprav in praznih naslovov. Le delo in odgovornost naj se primerno nagradi kot je bila navada v vseh časih in je še danes pri vsem drugem javnem delovanju. To naj bo v bodoče zahteva na naših zborovanjih. Gre za princip dolžnosti in pravice.

Fr. L.

jednica, vsak stan in vsak narod si oblikuje svoj življenjski nazor. Zapadnoevropski človek je drugače usmerjen kot orientalec.

Mladina dorašča v določnem okolju in prevzema pojme, misli, navade, običaje in nazore od okolice, se vanje vživlji in jih sprejme za svoje. To je tradicijska plat svetovnega nazora, ki je izražena v pregovoru »Stara navada železna srajca«. Osebnji življenjski interesi in tradicija dasta poedincu osnove svetovnega nazora, ki ga pa z zavestnim oblikovanjem svojega duha dvigne do kritične in objektivne višine.

Za vzgojitelja je važen pri mladini prehod od tradicijskega do kritičnega naziranja, ker je za marsikatero mladostnika usodepoln. Prava znanost nam pomaga preko tradiranih od kritičnih nazorov, zato je konstruktivna.

Tudi na moralnem področju ima vsaka skupina svoj način vrednotenja in občutja, zato imamo trgovsko, buržujsko, roparsko, delavsko, kapitalistično, šolsko moralo itd. Ker prevladuje sedaj kapitalistično gledanje na svet, prevladuje tudi kapitalistična morala, katere najvišja vrednota je denar, kapital, in je človek le sredstvo.

V kolikor je narod v svoji življenjski eksistenci trden, v toliko je trden tudi v svojem svetovnem nazoru in svoji morali, zato je narod silni rezervar morale.

Učitelj sam mora biti zakoreninjen v narodu in njegovem življenju, da bo kot vzgojitelj gradil v mladini svetovni nazor in moralni čut na trdnih temeljih ljudskega občutja in znanstvenih izsledkov.

Debatna je pokazala, da je predavanje vzbudilo v poslušalcih celo vrsto vprašanj, na katera zadeva učitelj v svojem vsakdanjem delu in sicer:

1. Vsakokratna vladajoča plast hoče šoli vsiliti svoj svetovni nazor in svojo moralo. Učitelj nima možnosti, da bi vzgajal po svojem osebnem nazoru.

2. Ali ima učitelj sploh pravico dajati doraščajoči mladini svoj svetovni nazor, ker načelno pravilno bi bilo, da si mladina sama ustvari svoj nazor in učitelj sme pokazati samo objektivna dejstva.

3. Ako priznamo, da ima vsak stan, vsak razred svoj svetovni nazor, svojo moralo, potem ni več to samo pedagoško vprašanje temveč tudi sociološko, ker se z izpreminjenimi življenjskimi pogoji izpreminjajo tudi svetovni nazori in moralna načela.

Popoldne je predaval dr. Vinko Brumen o temi:

»Učitelj — vzgojitelj — človek.«

Opredelil je prva pojma učitelj-vzgojitelj, za katerega je izbral ime vzgojnik.

Vzgojitelj podaja znanje, vedenje, on hoče doseči pri učencu čim večjo sposobnost storitve pri telesnem ali umskem delu. Vzgojitelj-človek stremi za tem, da oblikuje človeka v gojencu.

Učitelj-vzgojitelj skrbi predvsem za to, da se učenci nauče predpisano snov in